

Komenský vykládá Komenského

Citáty Jana Amose Komenského

Epizoda 19 – Král Šalamoun oklamán

Co je to autorita

Aby vládnoucí vládnout mohl, o to je třeba se postarat tak, že získá autoritu, a je-li to nutné i pomocníky, finanční prostředky atd. O této autoritě zde musíme něco říci. 1. Co to je. 2. Pro koho je nutná. 3. Jak se získává, zachovává a uplatňuje.

Autorita je jakási vznešenost osoby, která dává příkazy svým podřízeným, a této osobě zjednává úctu a respekt.

Je nutná pro vládce, protože nejsou-li ti, kteří jsou v čele, vyzbrojeni autoritou, pak ani znalosti, ani vůle nedosáhnou účinku. Proto ten, komu má být svěřena moc nad lidmi, musí buď už autoritu mít, nebo si ji zjednat, či se svého postavení vzdát. Součástí úřadu je dbát na autoritu úřadu. Autorita se získává u těch lidí, kteří úřad také udělají, jinak je to jen stín a dým. Také Bůh tento jakoby zvláštní dar uděluje zejména některým lidem, takže je to pak cosi božského. Proto by měl být úřadem pověřován hlavně takový člověk, u něhož je proti ostatním tato důstojnost a vážnost patrná.

Autorita se zachovává trojím způsobem. 1. Příkladným ctnostným životem. Jestliže někdo od ostatních něco vyžaduje, ať to napřed koná sám. Vládce má jít příkladem – jaký je vládce, takové stádce. Jde o to, aby zákon byl naplněn životem. 2. Pozorností a bdělostí. Vládnoucí se stále musí rozhlížet kolem sebe. 3. Vždy správným poměrem laskavosti a přísnosti. Ten, kdo vládne, soustředí tedy největší úsilí na zachování své autority, ovšem v patřičné míře. Musí se vyhnout zbytečným důvěrnostem, aby neporušil ani přívětivost, ani přísnost...

Autorita se musí uplatňovat bez ohledu na osobní vztahy. Vládnoucí nemá důvěřovat sobě nebo své bdělosti, nýbrž má se bát Boha, odevzdat mu s čistým srdcem vládu nad sebou i nad svými podřízenými a modlit se. Nikdo totiž nemá zákonnou moc nad lidskými srdci, bez jejichž obnovy není autorita ničím jiným než přetvářkou, která nakonec vyústí v bezbožnost. Proto bylo dopuštěno, aby se zvrhli synové, žáci, posluchači a poddaní i těch nejzbožnějších a nejrozumnějších rodičů, učitelů a králů (Besold 163,3). *Obecná porada o nápravě věcí lidských II. 228*

Potřebné vlastnosti vládce

Ze tří právě probraných nezbytných předpokladů působení těch, kteří mají vládnout, že totiž mají umět, chtít a být schopni vládnout, plynou následující požadavky a důsledky. 1. Na nejvyšším stupínku nechť stane jen ten, kdo předčil všechny ostatní. Důvod: Svěřit vládu nade všemi nelze nikomu, kdo by nebyl nade všechny moudřejší, lepší a zkušenější. Vezměme si živočišného ducha v našem těle, který ovládá smysly i pohyb celého těla. Na tuto úroveň se však dostal po stupních, neboť z krve vzniká duch přírodní, z toho očištěním duch životní a nakonec duch živočišný. I sám Bůh (podle Ex 18,19) vyžaduje, aby izraelskému lidu vládli muži 1. zdatní, to znamená vynikající rozumností a statečností; 2. bohobojní; 3. pravdomluvní, to je upřímní a bezelstní. K tomu se druží výzva k ostražitosti, aby to nebyli lidé chamtiví (viz Ex 23,8). K vládě nad jinými nemá tedy být připuštěn nikdo, kdo není znalý svého řemesla a kdo není prověřen životem. například se nemá dovolit učit jiné někomu, kdo není učený, řídit lidská společenství někomu, kdo není rozumný

a mírumilovný, nebo stát se pastýřem církve někomu, kdo není prodchnut svatou horlivostí. *Obecná porada o nápravě věcí lidských II. 228*

Střídání období úpadků a obnovy

Jestliže se však smrtelníci vzpírají jít cestou této nejvyšší spravedlnosti, nejvyšší správce osudů už připravil rozsudky:

1. Aby každý, komu vyhovuje zabývat se bez konce zbytečnými věcmi, nekonečně postrádal věci nezbytné.
2. Aby každý, komu se líbí bez konce se motat svými labyrinty, ať se tedy motá, dokud neupadne do chaosu nekonečných zmatků, ze kterých nikdy nevyvázne.
3. Aby komukoliv působí potěšení valit nekonečně své sisyfovské balvany, ať je tedy valí, dokud nespotřebuje své síly a nezničí svůj život a sebe sama.
4. Aby komukoliv se zdá příjemné bez ustání se rozpalovat a hořet Tantalovými žádostmi, ať se tedy rozpaluje a hoří, dokud neshoří.
5. Aby kdokoliv je rád pošetilý a raději chce stavět na písku než na skále, ať staví; až spadne příval a přijdou řeky a vanutí větrů se oboří na ten dům pošetilé nádhery, dojde k jeho velikému zhroucení (Mt 7).

Najde se však někdo, kdo by slyšel? Kdo by rozuměl a chtěl zhroucení předejít? Celé Adamovo pokolení jen opakuje Evinu lehkomyšlnost a Boží dobrota pak jen napravuje lidskou nerozvážnost a pád. Satan se naproti tomu nezaměstnává ničím jiným, než aby se napravené znovu zkazilo, a to ve střídání natolik pevném, že běh celého světa je jen zápas moudrosti Boha s pošetilosťou lidí a Satana, Boží dobroty s lidskou špatností, a moci Stvořitele s tvrdošijným odporem stvoření. Ovšem chválu za vítězství bude nutno vzdát ne vzpírajícímu se stvoření, ale Bohu, který své stvoření tvoří a znovu vytváří (format et reformat). *Unum Necessarium str. 156-157*

Styk s lidmi zanechává vždy otisk

Žijeme ve zkaženém světě a společnosti špatných lidí se všude nevyhneme (1K 5,10). Proto musíme dbát, aby nám neškodila. Škodit nám nebude, jestliže upevníme svého ducha, aby ho špatné příklady nestrhávaly, ale aby se jim právě naopak vzpíral stejně jako se sluneční paprsky neposkvřňují ani tehdy, když pronikají něčím nečistým a necudným, a jako se Boží andělé pohledem na zločiny nezkazí, tak i my buďme skálopevní ve svém předsevzetí nechat se vést ctnostmi. Poněvadž však nejsme andělé a ani nemáme podíl na nebeské čistotě, protože jsme dosud jen hlína, bude rozumné zaplétat se do spolků s těmi špatnými lidmi co nejméně, aby nás to nakonec jednou přece jen nesvedlo z cesty ctnosti nebo abychom tím, že vidíme a slyšíme jejich nespravedlivé skutky, netrápili svou spravedlivou duši (jak to o obyvateli Sodomy Lotovi říká Písmo, 2Pt 2,8). Nejsou totiž zbytečná varování našich předků: Kdo chodí s kulhavými, naučí se kulhat. Kdo se dotýká smoly, umaže se od ní. Ukonči to, co podnikáš společně s věrolomným nebo bezbožným člověkem, co nejrychleji se stáhni a vrať se k sobě samému a svým záležitostem. Vždyť přece když nějaký řemeslník jedná v případě potřeby s jiným řemeslníkem, neopouští kvůli tomu svou práci, nýbrž se k ní vrací. stejně tak zbožný muž se sice dostává do styku s leccakými lidmi, k nimž ho poutají záležitosti všedního života, avšak nepřestane osvědčovat svou zbožnost. Jestliže si ovšem život zařídíme takto, nevyhneme se posměchu a urážkám ze strany lidí zlých a pošetilých (1Pt 4,4), a proto i zde je nezbytnou ctností trpělivost, jež je proti všem nepřátelským nájezdům tou nejsilnější zbraní. Jestliže se stýkáš s dobrými lidmi, dávej pozor, abys neudělal něco, co je nedůstojné společenství svatých. Spíše dbej na to, abys do dále svítil svým dobrým příkladem a byl vzorem všech ctností.

Styk s lidmi vždy po sobě zanechává nějaký otisk. Stýkáme-li se s tím, co je dobré, učené a moudré, stáváme se také dobrými, učenými a moudrými. Stýkáme-li se s tím, co je špatné, hloupé a bezbožné, také se stáváme špatnými, hloupými a bezbožnými. To platí nejen o živých lidech, nýbrž i o neživých věcech, například knihách. V nich totiž písemně sdělují své myšlenky ti, s nimiž rozmlouváme, tak jako to činívají formou mluvené řeči. Ba ještě s větším účinkem, protože do písemných projevů se obvykle zařazují pouze vybrané a vytříbené myšlenky. Základem toho je axiom: Všechno je nakažlivé. *Obecná porada o nápravě věcí lidských II. 217*

Citáty jsou vybrány z těchto knih Jana Amose Komenského a vztahují se vždy k obsahu jednotlivých dílů animovaného seriálu:

KOMENSKÝ, J. A. *Obecná porada o nápravě věcí lidských*, I., II., III., Praha: Nakladatelství Svoboda, 1992.

KOMENSKÝ, J. A. *Labyrint světa a ráj srdce*, Žandov: Nakladatelství Poutníkova četba, 2010.

KOMENSKÝ, J. A. *Unum Necessarium - Jedno nezbytné*, Praha: Nakladatelství Kalich, 1999.

KOMENSKÝ, J. A. *Předehra pansofie, Objasnění pansofických pokusů*, Praha: Nakladatelství Academia, 2010

KOMENSKÝ, J. A. *Didactica*. In Dílo Jana Amose Komenského Opera omnia, sv. 11, Praha: Nakladatelství Academia, 1973

KOMENSKÝ, J. A. *Epistula ad Montanum*. In Dílo Jana Amose Komenského Opera omnia, sv. 1, Praha: Nakladatelství Academia, 1969

Odkazy u citátů z Obecné porady o nápravě lidských jsou ve formátu svazek (římskými číslicemi) a číslo stránky.

ČESKÉ STUDNY

